

LEGENDA:

- 1 Brama Wolińska
- 2 Kościół św. Katarzyny
- 3 Gimnazjum nr 1
- 4 Aleja Legend
- 5 Mury obronne
- 6 Spichlerz
- 7 Fundamenty kościoła św. Jerzego
- 8 Kamień pamięci
- 9 Kościół św. Jerzego
- 10 Poczta
- 11 ODDZG „Żółty Domek”
- 12 Pomnik Niepodległości
- 13 Planty Miejskie

GOLENIOWSKI MIEJSKI SZLAK TURYSTYCZNY

Szlak pieszy
3,3 km

*Serdecznie witamy w naszym mieście
i zapraszamy na spacer po najciekawszych jego zakątkach.*

Goleniów jak każde miasto ma swoje miejsca wyjątkowe - urokliwe zaułki, ciekawe zabytki, osobliwe kamieniczki, skwery i zakątki. Aby je pokazać, przygotowaliśmy specjalną trasę, którą tworzą miejsca przypominające klimat i atmosferę minionych lat i pokazujące Goleniów dzisiejszy. Wędrówkę rozpoczynamy od Bramy Wolińskiej, spod której niebieskie stopy poprowadzą nas do miejsc, które warto zobaczyć. Życzymy udanego spaceru.

Zanim jednak wyruszymy na trasę, warto poznać historię powstania miasta oraz jego nazwy. Z zachowanych dokumentów wynika, że nazwa Goleniowa pojawia się już w latach trzydziestych i czterdziestych XIII w. w formie Golinog, Golina i Gollnowe. Od końca XIII w. pozostała w dokumentach już tylko słowiańska nazwa Golinog i Golinow. Z czasem została zmieniona na Gollnow i w tej formie funkcjonowała do 1945 r. Po przyłączeniu miasta do Polski, początkowo nosiło ono nazwę Gołonóg, a od 1946 r. Goleniów.

1 lipca 1268 r. Barnim I nadał osadzie nad Iną prawa miejskie. Na prawym, wyższym brzegu powstał gród w kształcie owalnicy, co było zgodne ze średniowiecznymi zasadami budowy miast. Na zamieszczonym planie dokładnie widać założenie Goleniowa według tych zasad. Obwód murów wynosił ok. 1270 m, wewnątrz miasto zajmowało obszar ok. 4 ha. Jego centralnym punktem był prostokątny rynek, do którego dochodziły krzyżujące się pod kątem prostym uliczki.

Spacer nieprzypadkowo rozpoczynamy przy Bramie Wolińskiej. W całym systemie obronnym średniowiecznego miasta najważniejszymi elementami były bramy. Pełniły one podwójną funkcję - broniły miasta przed niepożądanymi gośćmi oraz zabezpieczały funkcjonowanie systemu komunikacyjnego z innymi miastami i wsiami. Brama Wolińska jest jedyną, która przetrwała do naszych czasów spośród czterech broniących w średniowieczu dostępu do miasta. Zatrzymajmy się tu na chwilę.

BRAMA WOLIŃSKA

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0 km

*Neogotycka budowla z XIV w. Jedyna ocalała
z czterech bram wjazdowych do miasta.*

Brama Wolińska postawiona została w północno-wschodniej części obwarowań, w miejscu drogi wychodzącej z miasta w kierunku Wolina (stąd jej nazwa) i Kamienia Pomorskiego. Po 1945 r. próbowano zmienić jej nazwę na Bramę Bolesława Chrobrego, ale nazwa się nie przyjęła i wrócono do nazwy wcześniejszej. Budowla reprezentuje typ bramy szczytowej (podobnie jak trzy pozostałe) i jest najlepiej zachowanym w niezmienionej formie obiektem tego typu na całym Pomorzu Zachodnim. Zaczęto ją budować na początku XIV w. i początkowo pełniła rolę strażnicy obronnej. Główne elewacje mają odmienne rozwiązania kompozycyjne; o elewacji wewnętrznej (od strony dawnego miasta) decydowały bardziej względy estetyczne, a zewnętrznej - obronne. Ceglana elewacja wewnętrzna bramy tworzy kompozycję o charakterze wertykalnym (pionowym), podkreślając wysokość, strzelistość i lekkość budowli. Cała ściana została podzielona lizenami na pięć równych, pionowych pól, które przechodzą w schodkowy szczyt ozdobiony żabkami na krawędziach górnych i wielobocznymi pinaklami wychodzącymi z lizen. Ze środkowego szczytu wychodzi wysoka metalowa sterczyna z chorągiewką (stara - przestrzelona, z datą, znajduje się wśród eksponatów w Centrum Informacji Turystycznej w bramie). Wysokość całej bramy wynosi 26 m (ze sterczyną 29,85 m). Wysokość otworu bramowego - 5,25 m, jego szerokość - 4,85 m, a długość przejazdu - 10,5 m.

Obecnie Brama Wolińska jest obiektem Goleniowskiego Domu Kultury, a dawny przejazd bramny zaadaptowany został na Centrum Informacji Turystycznej.

Aby poznać historię herbu i murów, cofamy się jeszcze na moment w prawo, do końca muru zakończonego wieżyczką. Na niej, od wewnętrznej strony widnieje herb Goleniowa, wywodzący się z pieczęci miejskiej, którą miasto uzyskało wraz z lokacją. Prof. T. Białecki w pracy "Herby miast Pomorza Zachodniego" napisał: *"W herbie pierwotnym - gryf to symbol książąt szczecińskich, założycieli miasta, łódź może symbolizować handel morski (Hanza), a drzewo okoliczne lasy Puszczy Goleniowskiej"*. Z drugiej strony muru, zewnętrznej, znajduje się herb używany współcześnie. Był on prawdopodobnie pierwszym herbem, jakim posługiwało się miasto. Herb ten utrwalili się w okresie przynależności do Goleniowa do Szwecji w XVII w.

Pomiędzy herbami w środkowej części wieżyczki znajduje się tajemnicza liczba "1889" ułożona z metalowych cyferek. To był rok, w którym władze miasta podjęły decyzję o zachowaniu pozostałości średniowiecznych murów z Bramą Wolińską, Basztą Więzienną i Wieżą Menniczą. Na pamiątkę wymurowano wieżyczkę z herbami i datą.

Wracamy do Bramy i idąc prosto ul. Grunwaldzką, kierujemy się w stronę negocyjnego kościoła św. Katarzyny.

KOŚCIÓŁ ŚW. KATARZYZNY

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,1 km

Obok murów obronnych i Bramy Wolińskiej, stanowi jeden z najstarszych zachowanych zabytków Goleniowa.

Przednamikościół św. Katarzyny, jeden z najbardziej interesujących obiektów sakralnych na Pomorzu Zachodnim.

Stojący przed nami kościół to orientowana (średnio-wieczne kościoły były zawsze stawiane wg reguły wschód - zachód, z wejściem głównym od zachodu i ołtarzem od strony wschodniej w kierunku Grobu Świętego), gotycka świątynia, trójnawowa, halowa (wszystkie nawy tej samej wysokości), z wydzielonym prezbiterium z ołtarzem głównym. Jeżeli kościół jest zamknięty, należy wejść do kruchty od strony zachodniej; przez ozdobną kratę można obejrzeć jego wnętrze.

Kościół św. Katarzyny należy do najstarszych zabytków Goleniowa. Obok fragmentów murów obronnych z basztami i Bramą Wolińską, jest wspaniałym świadectwem historii miasta. Najstarsza informacja o kościele pochodzi z dokumentu wystawionego w roku 1271 przez księcia Barnima I, w którym przekazuje świątynię pod opiekę klasztoru w Wkryjsiu. Kościół ten był drugą świątynią postawioną w mieście. Pierwsza powstała na długo

przed lokacją miasta na terenie dawnej osady, która przekształciła się w słowiańskie przedmieście "Wyk". Wzmianka o nowej świątyni z roku 1271 pozwala przypuszczać, że kościół wybudowano w bardzo krótkim czasie - 3 lata od lokacji, w miejscu obecnego. Nie znamy jednak jego wyglądu - przypuszczalnie był dużo mniejszy od aktualnego.

Szybki rozwój gospodarczy miasta w XIV wieku, zwłaszcza od momentu przystąpienia Goleniowa do Związku Miast Hanzy, spowodował rozbudowę miasta, jego murów obronnych oraz kościoła farnego. Rozbudowana w II połowie XV w. fara stała się odzwierciedleniem bogactwa miasta. Najbogatsi mieszczanie, okoliczni feudaltowie oraz członkowie cechów, ufundowali kilkanaście ołtarzy o pięknym wystroju, przed którymi odprawiano msze w intencji fundatorów i mieszkańców miasta oraz za pomyślność podjętych przez miasto przedsięwzięć handlowych. Spośród wszystkich ołtarzy najwspanialszy, ufundowany przez Związek Żeglarzy, poświęcony był

ich patronowi - św. Mikołajowi. Przed nim każdego dnia odprawiane były nabożeństwa za szczęśliwe rejsy i powroty do domu, a 6 grudnia rozdawano najuboższym do roczną jałmużnę.

Zwycięstwo reformacji i przejście przez protestantów po roku 1534 kościoła, doprowadziło do jego zburzenia. Nieszczęścia, jakie spadły na miasto w ciągu XVII w. nie ominęły kościoła, który dwukrotnie w tym czasie spłonął. Prowadzone w XVII w. i na początku XIX wieku remonty nie przywróciły już świątyni jej średniowiecznego wyglądu, zniknęło też całe wcześniejsze wyposażenie. Ze średniowiecznej późnogotyckiej świątyni pozostały w zasadzie tylko zewnętrzne mury z układem przypór, profilowany portal zachodni wieży, a we wnętrzu układ przęsła, osie portali i okien. Zrezygnowano ze strzelistości wieży, obniżając dach i nadając mu namiotowy kształt, podobny do dzisiejszego. W połowie XIX wieku opracowano projekt remontu kościoła, którego założeniem była całkowita regotyzacja świątyni, mająca na celu odtworzenie wszystkich brakujących elementów wnętrza w formach gotyckich, znanych w podobnych kościołach. W marcu 1945 r., w trakcie walk o miasto, kościół został mocno uszkodzony. Spaliły się dachy, runęły sklepienia

i część murów, wypaliło się wnętrze. Popadająca w ruinę świątynia przez 12 lat czekała na decyzję odbudowy. Wiosną 1957 r. powstał Komitet Odbudowy Świątyni z księdzem proboszczem Sewerynem Wieczorkiem na czele.

Jeszcze tego roku rozpoczęto odbudowę według założeń sprzed 1945 r. W trakcie prac zrezygnowano z odtworzenia neogotyckiej wieży z 1892 r., przywracając jej formę XVII - wieczną, w postaci niewysokiego dachu namiotowego zwieńczonego krzyżem oraz ozdobnego zwieńczenia szczytu dachu od strony wschodniej. We wnętrzu postawiono nowy ołtarz w formie krzyża, ambonę i ławki. Od zachodu usytuowano wejście do drugiej kaplicy, w formie ostrołukowego portalu, nad którym umieszczono trzy małe ostrołukowe blanki. W 1996 roku zmieniono ołtarz, który wykonany został w konwencji sakralnej rzeźby gotyckiej w formie tryptyku. Ołtarz wyrzeźbił goleniowski artysta rzeźbiarz Stanisław Szulc. Na murze kościoła, z prawej strony wejścia od strony południowej, znajdują się dwie tablice upamiętniające odzyskanie niepodległości przez Polskę w roku 1918 oraz uchwalenie Konstytucji 3 Maja w 1791 r.

Spod kościoła idziemy w prawo, pomiędzy blokami, w dół schodami w kierunku Gimnazjum nr 1.

GIMNAZJUM NR 1

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,25 km

*Od 1900 r. budynek nieprzerwanie
pełni funkcję szkoły.*

Przed nami okazały gmach szkolny zbudowany w stylu neogotyckim. W tym stylu na przełomie XIX i XX w. budowane były prawie wszystkie urzędy państwowe, m.in. poczty i sądy, co możemy zauważyć również w naszym mieście. Szkoła stanęła obok starych koszar wojskowych, gdy stacjonujący tu Pułk Artylerii Polowej przeniesiono w 1893 r. do Szczecina. W ciągu kilku lat zbudowano cały kompleks szkolny z boiskiem, salą gimnastyczną, toaletami i budynkiem szkolnym, oddając go do użytku w 1900 roku.

Sam budynek założony jest na rzucie prostokąta, wymurowany z czerwonej cegły, postawiony frontem do ulicy na wysokim profilowanym cokole, podpiwniczony, trój-kondygnacyjny, przykryty dachem wielospadowym krytym dachówką. Cała kompozycja głównej fasady została starannie opracowana. W środkowej części budynku usytuowane są dwa wejścia główne. Ich część centralna jest nieco wysunięta przed lico ściany i podwyższona przez usytuowanie w trzeciej kondygnacji budynku reprezentacyjnej auli. Aula jest zaznaczona w fasadzie głównej trzema wysokimi oknami i dwiema tarczami herbowymi miasta Goleniowa po bokach w górnej części okna środkowego.

Po przeciwnej stronie ulicy znajduje się piękny skwer ze starodrzewem. Powstał on na splantowanych wałach i fosie. W 2013 roku w ramach projektu „Otwarte bramy” został zagospodarowany na nowo.

ALEJA LEGEND

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,35 km

„Dotknij kopytka, a ciebie również będzie strzegł wielki czarny zwierz: pół-pies i pół-cieleę.”

Idziemy alejkami wzdłuż płynącej po prawej stronie rzeki Iny i dochodzimy do wyremontowanej w 2013 r. promenady, gdzie wzdłuż murów ustawiono granitowe rzeźby obrazujące goleniowskie legendy. Tworzą one „Aleję Legend”.

Na rzeźbie wprowadzającej, usytuowanej najbliżej mostu, wykuto goleniowskie herby - stare i współczesny oraz informację o genezie legend z naszego rejonu. Następna rzeźba obrazuje legendę o dziwnym zwierzęciu, pół psie i pół cielęciu strzegącym skarbu ukrytego pod mostem na Inie. „Každy, kto dotknie kopytka zwierza, będzie od tej pory przez niego strzeżony jak skarb”- tak mówi przesłanie tego podania.

Kolejne rzeźby przedstawiają legendę „O dwóch szczurołapach z Goleniowa” i „O dzwonach ze Starego Tarnowa”.

Na każdym postumencie przeczytać można krótkie streszczenie legendy oraz tekst moralizatorski odnoszący się do wynikającego z niej przesłania.

Autorem rzeźb jest goleniowski artysta Bogdan Owczarski.

MURY OBRONNE

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,4 km

W XIV i XV w. w baszcie mennicznej bito brakteaty, denary i kwartniki goleniowskie.

Przed nami znajduje się najlepiej zachowany okazały fragment murów miejskich z dwoma basztami - Prochową (Więzienną) i Menniczą oraz z Furtą Wodną.

Wystawienie przez miasto tak ogromnych i wspaniałych obwarowań wymagało ogromnych nakładów finansowych, dlatego ich budowa trwała latami. Prawdopodobnie przez cały wiek XIV, stąd nietrudne są do zauważenia znaczne różnice tak materiałowe (kamień i cegła) jak i konstrukcyjne w poszczególnych fragmentach obwarowań. Mur obronny - symbol średniowiecznego miasta - dobrze spełniał swoje militarne założenia obronne. Otaczał całe miasto, jego grubość na całej długości wynosiła od 1 do 2 metrów, a wysokość 7-9 metrów.

Obwarowania na całym obwodzie miasta istniały do 1761 r. - wtedy zniszczona została Brama Młyńska (usytuowana była we wschodniej części murów), której już nie odbudowano. Później, w związku z rozbudową miasta i uznania murów za zbędne, rozpoczęło się ich powolne, systematyczne niszczenie. Proces ten zahamowano w 1899 r., zachowując ocalałe fragmenty.

Fragmenty miejskich obwarowań, zniszczone w ostatnim roku II wojny światowej, po wojnie poddane zostały konserwacji i rekonstrukcji. Dziś stanowią wspaniały

przykład średniowiecznej koncepcji obrony i przypominają dawną świetność miasta.

Pierwsza z zachowanych baszt, zwana Więzienną, usytuowana została w narożu od strony południowo-zachodniej i tworzyła z tym odcinkiem murów zamkniętą całość obronną. Miała wysokość muru, posiadała dwie kondygnacje, z których dolna pełniła rolę lochu więziennego a górna funkcje obronne. Do wnętrza baszty można się dostać tylko wejściem umiejscowionym na wysokości drugiej kondygnacji. Wraz z upowszechnieniem się broni palnej, baszta została podwyższona o dwie kolejne kondygnacje, w których umieszczono od strony zewnętrznej w układzie szachownicy, strzelnicze otwory szczelinowe. Całość wykończono pokładem widokowym z wyprowadzonym z niego ceramicznym stożkiem, w którym od strony wewnętrznej umiejscowiono prostokątne wejście prowadzące w dół na czwartą i trzecią kondygnację obronną.

Gdy podstawą obrony stała się broń palna, baszta stała się miejscem przechowywania prochu - stąd jej nazwa - Prochowa. Więzienie przeniesiono wówczas do lochów znajdujących się w podziemiach ratusza.

Przechodzimy pod drugą z zachowanych baszt, zwaną Menniczą. Baszta ta posiada dwie kondygnacje. Część dolna założona została na planie prostokąta i wybudowana razem z Furtą Wodną. Furta stanowiła samodzielne przejście w murach z miasta do portu. Z lewej strony (od strony wewnętrznej) wieża została wzmocniona półkolistą wnęką, w której obsadzone były wzmocnione kutą blachą grube dębowe drzwi ryglowane poprzeczną przesuwaną kłódą wchodzącą w specjalne otwory znajdujące się z lewej strony wnęki w wieży. Dodatkowo drzwi przed ich wyważeniem blokowała pionowa belka oparta na poprzecznej kłodzie i wsuwana pod specjalnie wysunięte nad ostrołukowym otworem cegły blokujące. Górna część wieży mennicznej jest dwukondygnacyjna z wejściem w pierwszej kondygnacji, umieszczonym nad trompą (wysepką w kształcie arkady). W drugiej kondygnacji zwraca uwagę zastosowanie skromnej dekoracji w postaci ostrołukowych blend. Część górna wieży pełniła funkcję mennicy miejskiej. Bito tu w XIV i XV w. brakteaty, denary i kwartniki goleniowskie.

Przechodzimy dalej, kierując się w prawo na most nad rzeką Iną i udajemy się w kierunku ryglowego spichlerza.

PORT I SPICHLERZ

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,55 km

Goleniowski spichlerz stanowi przykład typowej zabudowy ryglowej.

W akcie lokacyjnym Goleniów otrzymał rzekę Inę przepływającą przez miasto, z prawem założenia u jej ujścia portu morskiego, co w znacznym stopniu ukierunkowało jego rozwój gospodarczy na handel morski. Spławna rzeka oraz rola głównego ośrodka rynku lokalnego i rozwój własnego rzemiosła stały się głównymi czynnikami szybkiego rozwoju miasta.

Między przystanią w Inoujściu a portem w Goleniowie nieustannie kursowały małe łodzie żaglowe lub barki, ciągnięone za pomocą lin przez woły idące brzegiem rzeki.

Rola Goleniowa jako ośrodka handlowego wzrosła jeszcze bardziej po przystąpieniu do Związku Miast Hanzy w 1368 r. Wtedy nastąpił szybki rozwój gospodarczy miasta, który spowodował wybudowanie przez miasto na początku XIV wieku dwóch niewielkich spichlerzy i rozbudowę portu na Inie. W połowie XVI w., na miejscu małych spichlerzy wybudowano jeden większy. W latach czterdziestych XVIII wieku spichlerz ten został rozebrany, a na jego miejscu w roku 1749 wystawiono nowy, który przetrwał do naszych czasów. Dzisiaj jest cennym elementem dawnego pejzażu kulturowego miasta, które przez wieki swoją siłę ekonomiczną czerpało z handlu, a istniejący port i spichlerz były tego symbolami. Sam spichlerz, trochę zapomniany, prezentuje się nadal bardzo okazale, reprezentując piękno charakterystycznej ryglowej zabudowy dawnego Goleniowa.

FUNDAMENTY KOŚCIOŁA ŚW. JERZEGO

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
0,8 km

Wspólna praca młodzieży z Goleniowa i Bergen na Rugii zaowocowała odkryciem fundamentów dwóch kościołów.

Wracamy do ulicy Szczecińskiej. Idąc dalej jej prawą stroną, dochodzimy do skrzyżowania i przechodzimy na ulicę Marii Konopnickiej.

Przed nami na niewysokim sztucznym wyniesieniu (ok. 1 m) skwer ze starymi drzewami. Wchodzimy tam schodkami w murze oporowym. W 2004 roku, grupa młodzieży z Goleniowa i Bergen na Rugii (Niemcy), w wyniku przeprowadzonych prac odkopła fundamenty istniejących tu wcześniej dwóch kościołów p.w. św. Jerzego. Miejsce odkrywką wpisane zostało do Rejestru Zabytków.

Pierwszy, starszy kościół, wybudowany był na rzucie ośmioboku, z kamienia, na długo przed lokacją miasta. Znamy go dokładnie z widoku Goleniowa zamieszczonego na mapie Pomorza Zachodniego, tzw. mapie Lubinusa z roku 1618. Kościół ten uległ zniszczeniu w 1686 r. podczas pożaru, który strawił większą część miasta. Drugi postawiono w tym samym miejscu (widać to doskonale w wykonanej odkrywce), ale już na rzucie prostokąta i o konstrukcji ryglowej, w latach 1782-1725.

Przy kościele tym znajdował się najstarszy goleniowski cmentarz. W XIX w. cmentarz został powiększony do ok. 1 ha i w myśl idei romantycznych został zadrzewiony. Uzyskał wówczas formę pięknego założenia parkowego i w takiej formie przetrwał do 1945 r. W latach 1940 - 1945 na cmentarzu byli chowani zmarli Polacy i Francuzi, będący tu na przymusowych robotach. Tych ostatnich tuż po zakończeniu wojny ekshumowano i przewieziono na cmentarze rodzinne do Francji. Przez pierwsze powojenne lata chowano na nim również mieszkających tu osadników polskich. Później, po ekshumacji, przeniesiono ich na cmentarz przy ulicy Przestrzennej. Sam kościół został zniszczony już po zdobyciu miasta. Cmentarz zaś stopniowo uległ zniszczeniu i zapomnieniu. W maju 2004 r. postawiono na skwerze kamień upamiętniający wszystkich, którzy tu spoczywają od wieków.

Wejściem w narożniku od strony południowej powoli opuszczamy skwer.

KAMIEŃ POJEDNANIA

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
1,3 km

"Pamięci wszystkich, którzy na zawsze spoczęli w Ziemi Goleniowskiej"

Po wyjściu ze skweru skręcamy w prawo i przekraczamy ul. Sportową. Alejką wzdłuż bloków dochodzimy do parku miejskiego.

Do 1945 roku w tym miejscu mieściły się dwa cmentarze - żydowski i protestancki. Cmentarz żydowski został zniszczony w okresie II wojny światowej, a protestancki po 1945 roku. W połowie lat siedemdziesiątych miejsce to poddano renowacji. Teren wyrównano, oczyszczono z krzewów, główne alejki wyasfaltowano, założono oświetlenie i utworzono park miejski.

Z okazji pięćdziesiątej rocznicy polskiego Goleniowa, władze miasta, aby podkreślić ciągłość historyczną tej ziemi, postawiły w centrum parku, w miejscu gdzie kiedyś stała piękna neoromańska kaplica, kamień poświęcony *"Pamięci wszystkich, którzy na zawsze spoczęli w Ziemi Goleniowskiej"*. Kamień otaczają pamiątkowe tablice, które mają wyryty ten napis w językach: polskim, hebrajskim, czeskim, niemieckim i rosyjskim.

Park obecnie jest miejscem odpoczynku wielu goleniowian i turystów, którzy w upalne dni mogą tu odetchnąć wśród pięknego drzewostanu.

Od kamienia, szlakiem niebieskich stóp kierujemy się alejką lipową w kierunku stadionu sportowego i dalej ścieżką dochodzimy do ulicy Gen. Andersa.

KOŚCIÓŁ ŚW. JERZEGO

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
2,1 km

Pierwszy kościół w powojennym Goleniowie

Po kilkudziesięciu metrach docieramy do kolejnego punktu na naszej trasie. Przed nami po lewej stronie ulicy kościół św. Jerzego.

Pod koniec lat 20. XX w. goleniowscy katolicy uzyskali zgodę na powołanie ośrodka duszpasterskiego i wybudowanie kościoła. Budowę kościoła rozpoczęto w lipcu 1930 roku, 27 grudnia tego samego roku został wyświęcony. Twórcą niewielkiego kościółka halowego z układem centralnym, wybudowanym z cegły klinkierowej był architekt Krüger.

W okresie II wojny światowej kościół św. Jerzego prowadził działalność duszpasterską nie tylko wśród przywiezionych na przymusowe roboty Polaków, ale również udzielał posług kapłańskich skazanym, przebywającym w goleniowskim więzieniu.

Po II wojnie światowej, na skutek zniszczenia pozostałych kościołów Goleniowa, przy zachowanym kościele św. Jerzego rozpoczęło działalność polskie duszpasterstwo katolickie prowadzone przez Księża Chrystusowców. W roku 1946 kościół rozbudowano, dodając od strony południowej sporych rozmiarów kaplicę. Rozebrano ją dopiero w latach osiemdziesiątych, podczas rozbudowy kościoła. Aż do oddania odremontowanego kościoła p.w. św. Katarzyny w 1963 r., maleńki kościółek pełnił rolę kościoła parafialnego, potem stał się kościołem filialnym. 4 marca 1974 roku podniesiony został do godności kościoła parafialnego nowo

utworzonej parafii p.w. św. Jerzego. Niewielki kościółek dla szybko rozwijającej się parafii stał się za mały. Dlatego ówczesny proboszcz, ks. Bogdan Schmidt, zdecydował o rozbudowie świątyni.

Nowy, kilkakrotnie większy kościół, otrzymał nowoczesną sylwetkę i formę wnętrza z pięknym witrażem w ścianie ołtarzowej. Liczący 45 m² witraż przedstawia Trójcę Przenajświętszą w otoczeniu Matki Bożej Bolesnej, Apostołów i Świętych Polskich. Natomiast nad wejściem głównym dominuje nieco mniejszy (36 m²) witraż przedstawiający dzieje św. Józefa. Pozostawiony przedwojenny witraż ze św. Jerzym został na nowo przeołowiony. W ostatnich latach wnętrza kościoła, trochę surowe, zaczyna się zmieniać. Swoją wizję żywej obecności patrona kościoła w świadomości wiernych utrwala goleniowski artysta Leszek Soroczyński.

Przed kościołem stoją dwa pomniki: Papieża Jana Pawła II (postawiony w roku 1997 przez parafian z inicjatywy ks. proboszcza z okazji 10. rocznicy pobytu Ojca Świętego na Ziemi Goleniowskiej w roku 1987), oraz pomnik "Bożego Miłosierdzia" przedstawiający Jezusa Miłosiernego z wizji siostry Faustyny (postawiony z okazji wejścia chrześcijaństwa w trzecie tysiąclecie).

Przed budynkiem neogotyckiej plebani rośnie wspaniała sosna żółta (*pinus panderosa*) - pomnik przyrody. Jest to piękne, ozdobne drzewo rodem z Ameryki Północnej, o długich igłach w kępach po 3 i kłujących dużych szyszczkach.

Idąc dalej ul. Andersa, z prawej strony mijamy piękny starodrzew, tworzący długi skwer z alejką pośrodku. Za skwerem widać dzielnicę domków jednorodzinnych. Przechodzimy przez most na Inie. Z lewej mijamy amfiteatr - siedzibę goleniowskiego Teatru Brama. Na rogu ulic Andersa i Konstytucji 3 Maja, po prawej stronie, stoi budynek banku, w którym mieściła się w latach powojennych Izba Porodowa. Dochodzimy do ulicy Konstytucji 3 Maja. Przed nami widać wiele budynków dawnej zabudowy. Najciekawszy z nich to widoczny z oddali gmach poczty.

BUDYNEK POCZTY

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
2,6 km

Budynek stanowi przykład charakterystycznej dla drugiej połowy XIX w. architektury neogotyckiej.

Za skrzyżowaniem ulic Andersa i Konstytucji 3 Maja skręcamy w lewo i przechodzimy na drugą stronę ulicy. Przed nami majestatyczny budynek poczty.

Poczta została zaprojektowana i wybudowana w stylu neogotyckim przez administrację pruską w latach 1896 - 1898. Budynek był założony na planie prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny, przykryty dachem wielospadowym, kryty blachą z ozdobnymi wstawkami lukarnowymi od strony południowej. Fasada południowa jest sześciosienna, zamknięta, po bokach z delikatnie zaznaczonymi ryzalitami zwieńczonymi schodkowymi szczytami z ostrołukową blendą, wypełnioną okrągłym i pro-

stokątnym okienkiem zamkniętym łukiem odcinkowym. Całość fasady podzielona jest na dwie części profilowanym gzymsem międzykondygnacyjnym i prostokątnymi oknami zamkniętymi łukiem odcinkowym.

Wejście główne, poprzedzone schodkami w ryzalicie narożnika południowo-zachodniego, jest prostokątne, zamknięte łukiem odcinkowym z ozdobnie zarysowanymi po bokach przyporami schodkowymi. Wejście zwieńczone jest szczytem trójkątnym z wyprowadzoną z niego wieżyczką wieloboczną, krytą blachą, zakończoną niewielką kulą i metalowym odgromnikiem.

ŻÓŁTY DOMEK

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
2,65 km

Wybudowany z jasnej klinkierowej cegły budynek pełni rolę goleniowskiego muzeum.

Po obejrzeniu poczty, skręcamy w prawo w ul. Pocztową i przechodząc na drugą stronę ulicy, dochodzimy do „Żółtego Domku” - Ośrodka Dokumentacji Dziejów Ziemi Goleniowskiej.

To swoiste muzeum goleniowskie mieści się w niewielkim pochodzącym z końca XIX w. budynku z jasnej klinkierowej cegły - stąd jego nazwa.

Otwarcie Ośrodka odbyło się 11 listopada 2008 r. dla upamiętnienia 90. rocznicy Odzyskania Niepodległości, 740-lecia nadania Goleniowowi praw miejskich oraz Goleniowskiego Roku Kultury.

Na trzech kondygnacjach ośrodka znajdują się: ekspozycja ilustrująca narodziny miasta, tj. nadanie praw miejskich przez Barnima I w 1268 r. i przynależność Goleniowa do Hanzy, mieszczkański salonik z końca XIX w., ekspozycja poświęcona wydarzeniom roku 1945 - walki o Goleniów oraz wysiedlenie ludności niemieckiej i napływ pierwszych polskich osadników. W piwnicznej sali wystawowej organizowane są liczne wystawy czasowe, historyczne wykłady, znajduje się tam również zbiór przedmiotów codziennego użytku przekazywanych przez mieszkańców Ziemi Goleniowskiej. Osobną ekspozycję stanowi sala poświęcona stacjonującemu na goleniowskim lotnisku do 1993 r. 2. Pułkowi Lotnictwa Myśliwskiego „Kraków”.

Głównym zadaniem placówki jest gromadzenie materiałów z zakresu historii Goleniowa, wspomnień i relacji jego przedwojennych i powojennych mieszkańców, dokumentów oraz zabytków i pamiątek przeszłości. Pracownicy opracowują także scenariusze i realizują lekcje historii regionalnej.

Żółty Domek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 16:00. Wstęp jest bezpłatny.

Po zwiedzeniu Ośrodka idziemy dalej ul. Poczтовую i po kilkunastu metrach skręcamy w lewo w stronę mostku nad Strugą Goleniowską. Dawniej Struga zasilala fosę znajdującą się przy murach miejskich. W przeszłości spiętrzone wody Strugi napędzały również żarna młyna wodnego, który znajdował po prawej stronie przy moście przy ul. Puskina.

Przechodząc mostek nad Strugą dochodzimy do goleniowskich Plant.

PLANTY

Goleniowski Miejski Szlak Turystyczny
2,8 km

Planty stanowią najciekawszy fragment przestrzeni miejskiej Goleniowa.

Po lewej stronie, w oddali, w otoczeniu dorodnych buków purpurowych widoczny jest główny pomnik miasta "Pomnik Niepodległości". Przed nim, poza składaniem kwiatów odbywają się lub kończą wszystkie najważniejsze święta i uroczystości państwowe. 14 marca 2014 roku placowi temu nadano uroczyście imię Rotmistrza Witolda Pileckiego.

W miejscu obecnej ulicy pomiędzy placem a Plantami do roku 1864 stała w murach obronnych przepiękna i okazała Brama Stargardzka z kamiennym mostem i przedbramiem. Rozebrano ją w związku z rozbudową przemysłową miasta w kierunku południowo-wschodnim, a materiał wykorzystano do budowy kamiennej drogi do Maszewa.

Idąc w prawo udajemy się w głąb Plant. Idziemy wzdłuż fragmentu muru kamiennego. Po prawej mijamy plac zabaw z plenerową siłownią. Idąc dalej prosto, powoli dochodzimy pod Urząd Gminy i Miasta. I dalej - do widocznej po lewej stronie Bramy Wolińskiej, gdzie kończymy naszą wędrowkę.

Gmina Goleniów
72-100 Goleniów, pl. Lotników 1
tel. 91 46 98 200 i 46 98 222
e-mail: ugim@goleniow.pl
www.goleniow.pl
 facebook.com/gm.goleniow

Centrum Informacji Turystycznej
72-100 Goleniów, pl. Bramy Wolińskiej 1
tel. 91 418 95 90
e-mail: cit@turystyka.goleniow.pl
www.turystyka.goleniow.pl

Wydawca: Gmina Goleniów
Opracowanie merytoryczne: Józef Kazaniecki, Maria Palica, Agnieszka Roszatycka-Krause
Projekt i skład: STUDIO KRAUSE
Fotografie: archiwum Urzędu Gminy i Miasta w Goleniowie, Wiesław Krause
Mapa: Andrzej Nadobny
ISBN 978-83-932338-5-4
Goleniów, 2014 r.

GMINA GOLENIÓW

pl. Lotników 1, 72-100 Goleniów, Poland

tel. +48 91 46 98 200, 222

www.goleniow.pl

[facebook.com/gm.goleniow](https://www.facebook.com/gm.goleniow)

